

Kaynak: Harvard Business Review Türkiye

Tarih: 09.05.2018

Bilgiye Ulaşım Hızı = Deneyim x Hassasiyet mi?

Yazarlar: **Yakup BAYRAK**

“İnternet ne kadar çok içerik sunarsa, o içeriklere erişim o kadar yavaşlayacak.” savının bir dönem dillere pelesenk olmuş tanımı “World Wide Wait” dönemini İnternet’in Yontma Taş Çağı olarak tarih kitaplarına bırakalı çok yakında 10 yıl olacak. Artık, bilgi üretimini kontrol edebilmeyi geçtik, ona erişim hızımızdan çok, onu içselleştirebilme zafiyetimizden şikâyet eder durumdayız.

Peki ya, yeni olanın hızına erişmekte zorlanıp, bir yandan onu anlamaya çalışıp bir yandan da günceli kaçırmaktan endişe ederken, belki de “World, Wait, What?” olarak tanımlamamız gerekecek bu yeni dönemde, bilgiye daha hızlı erişimin bir formülü olsaydı, o ne olurdu? Her milisaniye milyarlarca byte veri bombardımanı altında kaldığımız düşünüldüğünde belki de bu, bugünlerde yanıtı en pahalı soru...

Öyleyse gelin yanıtın, bir an için, “Hassasiyetleri göz önünde bulundurarak tasarlanacak bir deneyim, bilgiye ulaşım hızımızı pozitif yönde etkiler.” olduğunu varsayalım. Yazının başlığına da taşıdığım bu hipotez, Yuval Noah Harari’nin, Homo Deus’da Homo Sapiens’lerin geleceğine dair öngörülerini şaşırtıcı bir berraklıkta aktarırken, dile getirdiği o meşhur formül.

Harari, çağımızın, türlü yöntemlerle önüne set çekilmeye çalışılan ancak penetrasyon hızı bir türlü düşürülemeyen akımlarından hümanizmin, etik bilgiye ulaşım yaklaşımında (özellikle de insanların kendilerine güveni arttıkça) içsel deneyimlerine ve hassasiyetlerine başrolü verdiği iddia ediyor ve ekliyor: “Her an yeni deneyimler biriktiriyor ve bu deneyimleri anlayıp, yorumlamak için hassasiyetlerimizi keskinleştiriyoruz.”

Bugün, farklı şirkette (ya da tasarım stüdyosunda) çalışan, benzer geçmiş iş tecrübelerine sahip 2 kullanıcı deneyimi tasarımcısına “Peki siz, bu işin bir profesyoneli olarak, insanı merkeze aldığınızı iddia ederek, deneyimi nasıl bir metodolojiyle tasarlıyorsunuz?” diye sorduğunuzda, 2 farklı yanıt alacağınızı; örnekleme 10’a çıkarttığınızda, 10’u da birbirinden farklı olmasa da alacağınız yanıtların olabildiğince heterojen bir dağılım göstereceği kehanetinde bulunabilirim. Zira, henüz ne yaparsak yapalım, deneyimlerin “ampirik verilerden” oluşmadığı, deneyimin henüz atomlarına, elektromanyetik çözümlenmelerine ulaşamadığımız bir dönemdeyiz. Harari Homo Deus’da, öznel bir olgu olan deneyimi “duyular, duygular ve düşüncelerden oluşan 3 temel bileşen” şeklinde anlamlandırırken T anındaki herhangi bir deneyimin, o an duyumsadığımız her şeyi, her duygumuzu ve aklımızdan geçen her düşüncüyü kapsadığını belirtiyor. Bu genellemeye katılmamak elde değil. Peki ama ya hassasiyetler, bu devinimin neresinde yer alıyor ve denklemi ne kadar etkiliyor?

Hassasiyet, (Türkçe karşılığıyla duyarlık), “Duyular yolu ile algılama yetisi; duyu izlenimlerini alma yeteneği” ise, formüldeki (Bilgi = Deneyim x Hassasiyet) öznel deneyimin, pozitif bir çarpan olarak duyarlık ile daha fazla bilgi edinmenin yolunu açtığı çıkarımında bulunabiliriz, öyle değil mi? Nasıl ki çeşitli deneyimler yaşamadan, hassasiyetlerimiz oluşmuyor ise hassasiyet sahibi olmadığımız bir olguyu tam anlamıyla “deneyimlemiş” gibi de hissedemeyiz. Bu komplike genellemelere çok uzaklarda örnek aramayalım. Politik rüzgarlar sebebiyle milliyetçi damarı kabarık (yani hissiyatı kuvvetli) bir toplum segmentine odaklanarak, her geçen gün sayısı artan Osmanlı Dönemi ya da Bordo Bereli (Özel Kuvvetler) hikâyelerini dizilere dönüştüren prodüksiyon firmalarının yanlış yolda olduğunu kim düşünebilir? Bu hikâyeler aracılığıyla aktarılan mesajların (bilginin), en kanlı silahlı çatışma sahneleriyle ya da en çok sayıdaki atılının yerleri titreterek dört nala koştuğu meydan muharebeleriyle ekrana yansıtılması, izleyiciye deneyimlettirilmesi bir tesadüf olabilir mi? Gülse Bilsel’in Jet Sosyetes’inde, mevzu bahis grubun hassasiyetlerinden uzak durmayı tercih eden, görece apolitik eğilimdeki bambaşka bir toplum segmentini, üst komşusunu yerinden hoplatacak kadar kahkahalarla güldürürken sunduğu deneyim, tam tersi ancak aynı şiddetteki bir duyarlıkla çarpılmıyor mu? Sevgili Gülse Bilsel, kahkahanın dozunun düşmemesi ve hatta izleyicinin hazdan öfori sınırlarına seyahat edebilmesi için prodüksiyonun en ince

ayrıntısına kadar bu “deneyim”i enjekte etmeye çalışmıyor mu? Bu sayede her iki toplum segmenti de ilgili prodüksiyonlar aracılığıyla iletilen mesajı ve bilgiyi en yüksek seviyeden kabul edip, içselleştirmiyor mu?

Madem ki Harari'nin yorumuyla hümanizmin bilgiye erişim formülü insana, onun yaşamı boyunca deneyimleyeceği olgulara farklı seviyelerde gösterdiği hassasiyetlerle farklı sonuçlar sunuyor, o vakit, bilgiyle aydınlanacak cehaletten erdeme uzanan kademeli değişim sürecinde, hassasiyetleri göz ardı ederek tasarlanacak her deneyim, taramalı tüfekte sinek avlamakla aynı hayale hizmet edecektir. Hassasiyetlerin temelinde yatan karakteristik özelliklerin, yaşanmış ya da hiç yaşanmamış yüzlerce deneyimle şekillendiği göz önünde bulundurularak kurgulanacak her bir deneyim, mimarı olduğumuz sistemin sunduğu faydanın, ya da en salt tabiriyle bilginin, sirkülasyonu üzerinde direkt etki sahibi olacaktır.

Sonuç olarak, “World, Wait, What?” da atası “World, Wide Wait” gibi yakında tarih olacak, bilgiye erişenlerin lokomotifliğini yaptığı değişim treninde, arka sıralardaki bir diğer vagon olarak yerini alacaktır. Yeter ki doğru hassasiyetler için doğru deneyimleri sunmanın formüllerini görmezden gelmeyelim.

Harvard Business Review Türkiye'nin internet sitesinden alınmıştır. İlgili yazıya ulaşmak için lütfen [tıklayınız](#).